

Γιώργος Μιχελακάκης: Η κρίση της ελληνικής παροικίας μέσα από μια έκθεση φωτογραφίας

Τις δύο τελευταίες εβδομάδες του Νοέμβρη (2020), είδαμε στην αίθουσα εκδηλώσεων του ΑΤΛΑ (που βρίσκεται στο Marrickville), μία ενδιαφέρουσα έκθεση φωτογραφίας του Μανώλη Αγγέλικα. Ο καλλιτέχνης αυτός, μας παρουσίασε τη συνοικία που γεννήθηκε (1963), μεγάλωσε και ζει αδιάλειπτα μέχρι σήμερα, αποθανατίζοντας το πολυεθνικό στοιχείο των μεταναστών. Ήταν εφτά χρονών παιδί όταν άρχισε να παίρνει φωτογραφίες, με μια «κάμερα», που του χάρισε ο πρόωρα χαμένος πατέρας του.

Ο κόσμος που μας παρουσίασε ο Αγγέλικας, δεν είναι στρογγυλός, ούτε μακρόστενος. Είναι τετράγωνος. Τι θέλω να πω με αυτό; Στις σύγχρονες εικαστικές τέχνες, οι καλλιτέχνες «ίσως» από υπερβολική αισιοδοξία, καταργήσανε το παραδοσιακό πλαίσιο και ανοίχτηκαν πέρα από αυτό. Προς μια επιζητούμενη φανταστική ελευθερία. Ο Αγγέλικας δεν ανοίκει σε αυτή την τάση. Ο κόσμος των μεταναστών που μας παρουσιάζει, είναι παγιδευμένος (μεταφορικά πάντα), μέσα σ' ένα αυστηρά τετράγωνο μαυρόασπρο σύμπαν, το οποίο ορίζει την ύπαρξή τους.

Όταν βλέπουμε μια φωτογραφία, δεν βλέπουμε μόνο με τα δικά μας μάτια. Βλέπουμε βασικά μέσα από τα μάτια του φωτογράφου που φωτογράφησε τα αντικείμενά του. Ο φωτογράφος επέλεξε τι θα δούμε και πως θα το δούμε.

Εμείς οι θεατές, ερχόμαστε εκ των υστέρων για να δώσουμε το δικό μας νόημα στο σύμπαν της ζωής που ο φωτογράφος μας δείχνει. Αρκεί αυτό το νόημα, να λαμβάνει υπόψη του, τα πραγματολογικά δεδομένα των φωτογραφιών, τα οποία, πολλές φορές, κάτι πολύ σημαντικό έχουν να μας πουν για την κοινωνική συνείδηση του ίδιου του καλλιτέχνη.

Από την έκθεση αυτή φωτογραφίας, με θέμα το "Marrickville", πέρασαν το κατώφλι του ΑΤΛΑ για πρώτη φορά, πολλά άτομα, από το πολυεθνικό στοιχείο της πόλης του Σύδνεϋ, που ενδιαφέρονται για τη φωτογραφία ως καλλιτεχνικό μέσο, αλλά, και άτομα που ενδιαφέρθηκαν να δουν πλευρές της συνοικίας αυτής, από την οπτική ματιά ενός παιδιού ελλήνων μεταναστών. Γιατί οι καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, δεν έχουν μόνο αισθητική αλλά και κοινωνική πλευρά, και που στην ιδανική περίπτωση, η αισθητική ταυτίζεται με το περιεχόμενο. Τέτοια περίπτωση είναι το έργο του Αγγέλικα. Η αισθητική της φωτογρα-

φίας του, δένει με το περιεχόμενο του κόσμου που ως παιδί μεταναστών βίωσε όλα αυτά τα χρόνια. Η έκθεση αυτή δεν είναι λοιπόν υπερβολή, αν πούμε πως αποτελεί ντοκουμέντο για το πώς αντιλαμβάνονται τον κόσμο γύρω τους τα παιδιά των μεταναστών: αυτά που γεννήθηκαν και σπούδασαν στην Αυστραλία, και που το σπίτι των γονιών εκπροσωπεί την ελληνική κουλτούρα, ενώ το έξω από το σπίτι κοινωνικό περιβάλλον εκπροσωπεί την κουλτούρα μιας κοινωνίας που το σπουδαιότερο στοιχείο της, δεν είναι η καταγωγή, αλλά η αποδοτικότητα του καθενός στην οικονομία.

Η ανάλυση του περιεχομένου αυτών των φωτογραφιών, προς τα εκεί δείχνει. Τα παιδιά των μεταναστών, περισσότερο από τους γονείς, βρέθηκαν ανάμεσα σε δύο τεράστιες και ισχυρές μυλόπετρες. Η μία είναι η παράδοση της χώρας καταγωγής: η οικογένεια, η εκκλησία και η γλώσσα. Η άλλη είναι η παράδοση του οικονομικού ανθρώπου της Δύσης, που όλα μπορούν και πρέπει να θυσιαστούν στο όνομα της καλής ζωής που εξασφαλίζει το χρήμα. Ανάμεσα σε αυτές τις τεράστιες μυλόπετρες παίχτηκαν και παίζονται καθημερινά τραγωδίες με χίλιες δυο παραλλαγές και αποχρώσεις. Ο κόσμος της μετανάστευσης, ακόμα κι' αν χαμογελά (όπως οι μαγαζάτορες και οι υπάλληλοί τους, εμπρός στο φακό του Αγγέλικα) κρύβει μια απέραντη θλίψη. Είναι η θλίψη ότι τα παιδιά δεν βγήκαν όσο θα έπρεπε «έλληνες»! Δεν έμαθαν την ελληνική γλώσσα όσο θα έπρεπε, και το χειρότερο, οι οργανώσεις που δημιουργήσαν οι γονείς με χίλιες θυσίες, δεν έλκουν τα παιδιά να συνεχίσουν την παράδοση.

Οι φωτογραφίες του Αγγέλικα τα δείχνουν όλα αυτά. Γιατί τα έργα τέχνης δεν είναι υπεράνω τόπου και χρόνου, πηγάζουν μέσα από τις συγκρούσεις των κοινωνικών αντιθέσεων. Και είτε αυτές εκφράζονται συνειδητά, είτε προκύπτουν πηγαία, όπως είναι

η περίπτωση του Αγγέλικα.

Οι θεατές της έκθεσης κλήθηκαν λοιπόν να κάτσουν και να δουν αντικριστά και συγκριτικά μεταξύ τους φωτογραφίες οι οποίες παραπέμπουν σε δύο διαφορετικούς κόσμους με διαφορετικά αντίθετα αξίες, νοοτροπίες και στάσεις ζωής.

Μόλις διαβήκαμε το κατώφλι της εξώπορτας του ΑΤΛΑ, με τα δύο πέτρινα βρετανικά λιοντάρια αριστερά και δεξιά, ο Αγγέλικας μας πρόσφερε την πρώτη έκπληξη. Μια πελώρια φωτογραφία προβάλλει έναν καλοντυμένο έλληνα επιχειρηματία, που μας υποδέχεται χαμογελαστός, ενώ το «Pet» του, ένας πελώριος λέοντας βρυχάται και μας δείχνει τα δόντια του. Ο Αγγέλικας σατιρίζει τη γενιά του, όπως εδώ και μερικά χρόνια πίσω, ο Δ. Τζουμάκας με το «Χαρούμενο Σύννεϋ», σατίρισε τη δική του γενιά, των επιχειρηματιών που βάλθηκαν να κάνουν καριέρα στα χνάρια και τα πατήματα του βρετανικού αποικιακού Λέοντα.

Η έκπληξη συνεχίστηκε όταν μπήκαμε στον επάνω όροφο, στη μεγάλη αίθουσα του ΑΤΛΑ: εκεί βομβαρδιστήκαμε με απανωτές αντιθέσεις και αναντιστοιχίες κοινωνικές, όπου το αλλόκοτο μαύρο χιούμορ εναλλασσόταν με τη γελοιότητα και την τραγωδία. Από τη μια μεριά οι φωτογραφίες των ανθρώπων του μόχθου. Την ώρα της δουλειάς, μέσα στα μαγαζιά τους, να ποζάρουν και να χαμογελούν μηχανικά; Από ευγένεια; ή από συνήθεια; Διότι ο μετανάστης στην Αυστραλία ακόμα κι' αν τον σφάζουν Είθιστοι να χαμογελά. Ένας κόσμος που έγινε παρανάλωμα στην ατέλειωτη εργασία, και τα έδωσε όλα, ότι είχε και δεν είχε, για να μεγαλώσει τα παιδιά του να γίνουν Έλληνες. Την Ελλάδα αυτή που οι γονείς προσέφεραν στα παιδιά τους ο Αγγέλικας μας την δείχνει. Είναι από τη μια μεριά η θρησκεία: με τους ιερείς να βαφτίζουν και να κηδεύουν. Ενώ από

την άλλη μεριά είναι ο γέρος, πρώην αντάρτης, που μας τον δείχνει ο φωτογράφος μέσα στη στενή αποπνικτική του κάμαρη να περιστοιχίζεται με τα χίλια δυο αναμνηστικά της αντάρτικης και ασυμβίβαστης νιότης του.

Οι οικογενειακές φωτογραφίες αποτελούν τον ενδιαμέσο χώρο. Που μας δείχνει ο φωτογράφος. Εδώ οι μνήμες για το παρελθόν και ο συναισθηματισμός για τα παιδιά κυριαρχεί. Η οικογένεια εμφανίζεται σαν εργοστάσιο παραγωγής απογόνων. Αυτοί που θα συντηρήσουν ήθη και έθιμα, αλλά, μόλις βγουν από το σπίτι για να πάνε στο σχολείο, θα δελεαστούν από τις μόδες της καταναλωτικής κοινωνίας.

Από την άλλη μεριά ο Αγγέλικας μας παρουσιάζει τον μαύρο κόσμο του ερωτικού φαντασιακού, της βίας, και των ναρκωτικών. Τον κόσμο του ανδρικού «μάτσο», και της γυναικείας πορνογραφίας. Όλα αυτά παρουσιάζονται σαν μισό-ντοκουμενταρισμένα και μισό-σκηνοθετημένα. Δεν ξέρεις αν έχεις την πραγματικότητα μπροστά σου, ή τον φαντασιακό, αγχώδη και αγωνιώδη κόσμο της δεύτερης και τρίτης μεταναστευτικής γενιάς. Δεν είναι και λίγοι οι νέοι που ζουν την πραγματικότητα και την ιστορία, μέσα από τις αμερικάνικες ταινίες με τις οποίες μεγάλωσαν.

Φεύγοντας από την έκθεση, σκέφτηκα το μέλλον των ελληνικών οργανώσεων με φόντο το μεγάλο διαγενεακό χάσμα μεταξύ των μεταναστών και των παιδιών τους. Μία κρίση που ενώ είναι προσωπική και οικογενειακή, ταυτόχρονα είναι και κρίση συλλογική καθώς αποτυπώνεται σήμερα στο πνεύμα γεροντοκρατίας που κυριαρχεί (αν όχι σε όλες) στις περισσότερες ελληνικές οργανώσεις.

Σήμερα είναι η τελευταία ευκαιρία που έχει ο κόσμος της μετανάστευσης. Οι διασπάσεις που από καιρό λυσομανούν, οφείλονται στο ότι οι άνθρωποι λίμνασαν μέσα σε αυτές τις οργανώσεις γιατί λείπει η νεολαία. Αν οι οργανώσεις δεν γίνουν ξανά ζωντανά κύτταρα (με τα σύγχρονα τώρα πια δεδομένα) θα πεθάνουν. Καιρός είναι να σκεφτούν σοβαρά οι υπεύθυνοι και να επιτρέψουν τη νεολαία να δοκιμαστεί. Το σύνδρομο «φυλάω Θερμοπύλες» δεν πείθει πια, γιατί η γεροντοκρατία τις Θερμοπύλες τις κατάντησε κοτέτσια.

Αφήστε τους νέους να δοκιμαστούν, γιατί υπάρχουν και σοβαροί και υπεύθυνοι και δημιουργικοί νέοι και νέες.